

Bölüm 8

YAZILI BASINDAKİ YENİDOĞAN HABERLERİNİN BARCELONA DEKLARASYONU KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Selmin ŞENOL¹, Atiye KARAKUL²

Giriş

Yenidoğan; yaşamın 0-28 gün aralığında, zihinsel ve bedensel olgunluğu olmayan bebektir (Karabudak & Ergün, 2013). Yenidoğan, organ/sistem gelişim sürecinin devam ediyor olması ve yetişkinlere bağımlı olmaları nedeniyle kırılğan yapıya sahiptir. Bu nedenle bakımı özen ve hassasiyet gerektirir. Özellikle yaşama kronik hastalık öyküsü ya da yoksuluk eşliğinde başlayan yenidoğanların, kapsamlı bireyselleştirilmiş yenidoğan bakım gereksinimleri daha fazladır. Tüm özellikler doğrultusunda, yenidoğan kendi haklarını savunamaz (Yiğit, 2002). Bu durumda yenidoğan savunucuları sadece annesi, babası, ailesi değil toplum yapısını oluşturan disiplinlerin tümüdür (Akça & Gözen, 2013).

Hasta haklarının savunucu olan hemşirelerin rolü ise, Amerikan Hemşireler Birliği Etik Kodunda, danışanın sözcülüğü olarak tanımlanmaktadır (Wong & ark., 1999; Yiğit, 2002). Günümüz koşullarında da “savunuculuk” hemşireliğin ayrılmaz bir parçasıdır (Gözen, 2018). Pediatri ve Yenidoğan hemşiresi yenidoğanın bulunduğu her ortamda haklarının korunmasına yönelik savunuculuk yapmaktadır (Karataş & Erdemir, 2018). Yenidoğan hemşireliğinde savunuculuk, genellikle etik model ile bağlantılı olup, yenidoğan ve anne için neyin “iyi ve hak” olduğu temeline dayanmaktadır. Yenidoğan ve ailesinin çıkarlarını dikkate alarak ve yenidoğan haklarının korunmasına yardım ederek yenidoğan için “güvenli çevre” oluşmasını sağlar (Erdem, Efe & Başdaş, 2018). Nitekim Barcelona Deklarasyonu (2001) da, yenidoğanın yaşama güvenli başlamasındaki ilk adımlardan birinin “yenidoğan haklarına duyarlı” olmak olduğu belirtilmiştir (Atasay & Arslan, 2004). Söz konusu duyarlılık tüm toplumsal durumlar için geçerlidir. Yenidoğan aileleri doğumdan itibaren yanlarında gördükleri hemşireleri, kendilerinin ve savunmasız bebeklerinin savunucusu olarak görürler (Akça & Gözen, 2013). Yenidoğan hemşiresinin bu beklentiye yanıt verecek bakım ve savunucu yetkinliği, disiplin rollerinde olmakla birlikte, Barcelona Deklarasyonu kapsamında da yer almaktadır.

¹ Doç. Dr., Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İzmir

² Ar. Gör., İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, atiyekarakul@gmail.com

nokta ise, yenidoğan hemşiresinin yenidoğan bilgilerini tıbbi amaç dışında paylaşmayacağı konusundaki sorumluluğudur. Hissedilmesi beklenen bu sorumluluk, savunuculuğun başladığı ve yenidoğan olgularında duyarlı davranışlara dönüştüğü zamanlardır. Bu nedendir ki, bu çalışmada sınırlı örneklerle vurgulanmaya çalışılan yazılı basındaki “yenidoğan hakları”, savunucu roldeki hemşirelerin sorumlulukları, duyarlılıkları ile olumlu gelişmelere katkı sağlayacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Yenidoğanı konu alan haber örneklerinde görüldüğü üzere, yaşamın en temel ilkesi olan “haklara saygılı/ duyarlı olma” davranışı “insan/anne/yenidoğan hakları” konusunda yeterince “duyarlı” bir tablosu sergilenememiştir. Anne ve yenidoğan haklarındaki bu tablonun ivedilikle, hassasiyetle ve yeniden gözden geçirilme gereksinimi olduğu görülmektedir. Toplumun en masum nüfusu “yenidoğanlar”ın yaşamlarındaki ilk nefeslerine haklarının ihlal edilmiş olarak başlamaları ne denli hakkaniyetlidir?

Bu sorunun cevabı için sadece yazılı basın değil, sağlık disiplinleri, hukuk, sosyoloji, psikoloji gibi çok disiplinli bir yaklaşımın işbirliği yapması kaçınılmazdır. Yapılması gereken iş birliğine ek olarak, multidisipliner anlayışla araştırmaların artarak, toplumsal duyarlılığın oluşturulmasında güçlü bir katkı sağlayacağı inancındayız.

Kaynakça

- Akça, S., & Gözen D. (2013). Çocuk hemşiresinin savunucu rolü. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21(3), 213-218.
- Aktan, C. C. (2004). *Toplam Ahlak*. İstanbul: Zaman Kitap Yayıncılık.
- Alankuş, S. (2012). Çocuk odaklı habercilik. IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Atasay, B., & Arsan, S. (2004). “Anne ve yenidoğan hakları” Barselona Deklarasyonu. *TBB Dergisi*, 52, 172-176.
- Aykanat, B., & Gözen, D. (2014). Çocuk sağlığı hemşireliğinde aile merkezli bakım yaklaşımı. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(1), 683-695.
- Çelik, H. & Ekşi, H. (2008). Söylem analizi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 27(1), 99-117.
- Ceylan, Y. (2012). Toplumsal değerler ve medya etiği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 45-58.
- Elliott, R. (1996). Discourse analysis: exploring action, function and conflict in social texts. *Marketing Intelligence & Planning*, 14(6), 65-68.
- Erdem, E., Efe, Y. S., & Başdaş, Ö. (2018). Yenidoğan Hemşiresinin Rol ve İşlevleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Pediatric Nursing-Special Topics*, 4(1), 38-42.
- Ertem, G., Dönmez, Y. C., & Oksel, E. (2009). Günlük gazetelerde hemşirelik haberlerin incelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(2), 70-5.
- Gözen, D. (2018). Pediatri Hemşiresinin Savunuculuk Rolü ve Savunuculuk Rolünü Gerçekleştirmesini Engellenen Faktörler. *Türkiye Klinikleri Journal of Pediatric Nursing-Special Topics*, 4(1), 12-18.
- Karabudak, S. S., & Ergün S. (2013). Yenidoğan hastalıkları ve hemşirelik bakımı. Zeynep Conk, Züm-rüt Başbakkal, Hatice Bal Yılmaz, Bahire Bolşık (Ed.), *Pediatri Hemşireliği* içinde (s. 289-352). Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi.
- Karaçam, Z., Sağlık, M., & Dilek, Ö. (2015). Gazetelerde yayınlanan bebek ölüm ve istismar haberlerinin incelenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 23(3), 185-194.
- Karataş, H., & Erdemir, F. (2018). Göçmen Çocukların Bakımında Pediatri Hemşiresinin Rol ve İşlevleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Pediatric Nursing-Special Topics*, 4(1), 81-86.

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği

- Kavlak, Ü. O., Saydam, K. B., & Demir, Ü. (2000). Gazetelerde Üreme Sağlığı. *Sağlık ve Toplum*, 10(2), 62-65.
- Mora, N. (2008). Medya, toplum ve haber kaynağı olarak sembolik seçkinler. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-25.
- Özmen, Ş. (2012). Çocuğun adı yok: Televizyon haberlerinde çocuğun sunumu ve çocuk hakları bağlamında değerlendirilmesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 34, 73-131.
- Özşaker, E., İlçe, A. Ö., Dönmez, Y. C., & Dıramalı, A. (2007). Gazetelerde Meme Sağlığı ile İlgili Haberlerin İncelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 3(11), 77-82.
- Şahan, H., & Çınar, V. (2004). Kitle İletişim Araçlarının Spor Kamuoyu Üzerine Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 313-315.
- Şenol, S. (2018). Tarih Boyunca Pediatri Hemşiresinin Rol ve İşlevleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Pediatric Nursing-Special Topics*, 4(1), 1-7.
- Wong, D. L., Hess, C. S., Kasprisin, C. A., & Whaley, L. F. (1999). *Pediatric nursing: Nursing Care Of Infant and Children*. St. Louis: Mosby Inc.
- Yiğit, R. (2002). Fetus-yenidoğan hakları ve hemşirelik. *C. Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 6 (2), 50-56.